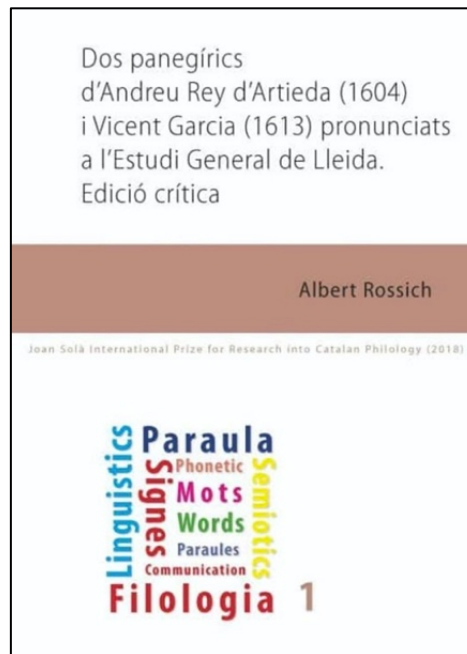

Vicent Josep Escartí

Albert Rossich. *Dos panegírics d'Andreu Rey d'Artieda (1604) i Vicent Garcia (1613) pronunciats a l'Estudi General de Lleida. Edició crítica.* Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, 2019, 279 pp., ISBN: 978-84-9144-158-8

Ressenyat per: Vicent Josep Escartí (Universitat de València)

El catedràtic de la Universitat de Girona, Albert Rossich, guanyava, amb aquest estudi que ara s'acaba de publicar, el *Joan Solà International Prize for Research into Catalan Philology* (2018). El premi, promogut pel Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida i l'Ajuntament de Bell-lloc d'Urgell, comptà amb un jurat integrat per Narcís Garolera, Jordi Ginebra, Joan Julià-Muné, Jordi Mir i José Antonio Pascual, que va reconèixer la tasca investigadora i el bon quefer d'un estudiós com Rossich, que, al llarg de la seua ja dilatada carrera ha estat el promotor i figura senyera de la recuperació de tota una època de la nostra cultura a Catalunya i a la resta de terres de parla catalana: l'edat moderna. Una edat moderna que, sense ell, no seria, ara mateix, la mateixa cosa, pel que respecta no tan sols a la presència major o menor de textos en català recuperats, sinó per la valoració positiva que, dels mateixos, aquest autor gironí ha sabut fer.

Ara, amb aquest volum que li ha publicat la Universitat de Lleida, podem assegurar que la nostra literatura del barroc guanya dues obres per al seu inventari i, encara, un autor que fins ara passava per ser només de llengua castellana -el valencià Andreu Rey d'Artieda-, a qui per primera vegada se li pot atribuir una peça en català. Però, també, amb aquest volum de Rossich, podem ponderar positivament unes obres que, de ser simples peces de circumstàncies escrites *ad hoc*, passen a ser, en ser contextualitzades i interpretades correctament, dues peces de relleu, que mostren sense cap dubte l'enginy dels seus autors i, encara, el gust dels qui les escoltaven.

De fet, el volum que ressenyem ací és una monografia ben madura que enfonsa les seues arrels en treballs del mateix Rossich, dels anys 80 del segle passat, quan, en la seua tesi doctoral, inventariava un bon grapat de cançoners barrocs i establia un primer catàleg de les poesies atribuïdes al rector de Vallfogona i d'altres poetes del període, tot

editant críticament les obres de Garcia. Ara, però, en aquest llibre que acaba d'eixir de les premses, Rossich s'ha enfrontat a l'edició del que ell ha qualificat com la "composició més ambiciosa d'aquest autor" -de Vicent Garcia-, i tenint en compte molts més manuscrits, a més d'afegir-hi una anotació ben profusa, que s'acompanya de dos poemes més sobre el mateix tema, atribuïts de manera errònia a aquell poeta barroca. Per altra banda, el volum es veu arrodonit, encara, per una proposta d'atribució d'un d'aquells poemes a l'autor valencià Andreu Rey d'Artieda, a partir d'hipòtesis molt ben fonamentades i que anem descobrint, conforme avança l'obra. El conjunt, doncs, són Dues peces que, a més, tenen un clar nexxe d'unió: els dos panegírics varen ser llegits en sengles actes solemnes de l'Estudi General de Lleida, i ens permeten veure clarament, a més, la imatge exacta de quina era la importància d'aquella universitat del XVII i de les cerimònies que envoltaven aquell nucli de sapiència.

La primera d'aquelles composicions porta per títol *Oració panegírica a Vicent Santfeliu* i va ser declamada el 1604. És una peça que, pel que remarca Rossich, havia estat pràcticament negligida pels investigadors, fins ara, tot i que presenta una estructura complexa i molt elaborada, sobre l'elecció de Vicent Santfeliu com a rector de la Universitat de Lleida. Durant molt de temps, va estar atribuïda a Vicent Garcia i així es va publicar, el 1840. Però ara, gràcies al treball de Rossich, es pot atribuir sense massa dubtes a un autor de qui no es coneixien obres en català: Andreu Rey d'Artieda.

La segona de les obres analitzades per Rossich en aquest volum és l'*Oració panegírica a Felip de Berga*, de Garcia, i pronunciada molt probablement per ell mateix, el 1613, amb motiu de l'elecció de Felip de Berga i d'Aliaga, valencià, com a rector de l'Estudi General de Lleida. La peça, segons Rossich, és deutora -tant per la forma, com pel tema i el to- de l'obra de Rey d'Artieda i això fa que s'establesquen lligams entre el primer barroca valencià -i fins i tot l'aragonés- i el català, cosa que posa de relleu que les divisions dels països de la Corona d'Aragó -que, segons com, es volen ben definides ja al segle XVII- no ho haurien estat tant, i la cultura, les modes literàries i fins i tot els autors, haurien circulat més del que es pensava, entre els diferents focus culturals del nostre antic país. De Garcia, a més, Rossich aporta una dada ben colpidora -encara que anecdòtica i que en res afecta la catalanitat del rector de Vallfogona: no hauria nascut a Tortosa -com es pensava fins ara-, sinó a Saragossa -i Rossich ens ofereix la troballa de la seua partida de baptisme: hauria estat batejat el 23 de gener de 1579 (pp. 73-74).

Al volum de Rossich, l'estudi doble inicial es completa amb l'edició crítica de les dues suara esmentades. I així, trobem un primer apartat (*Context*, pp. 15-112), ben ampli i ric d'informació, on l'autor fa una aproximació en profunditat als dos escriptors barrocs: les seues vides, les nissagues i els orígens, les seues obres i, encara, la importància dels dos personatges que centren els interessos dels dos panegírics. També, Rossich ens dona la valoració dels poemes que edita i la seua recepció, que es completa amb una anàlisi de la transmissió dels textos. Si això constitueix l'estudi del context d'aquells autors i de les seues obres, no és menys interessant el treball acuradíssim que fa Rossich en indicar-nos i comentar els testimonis manuscrits i impresos (*Testimonis*, pp. 115- 134) dels dos panegírics que, contràriament al que es podria pensar, no en són pocs. Ubicats així les versos de Rey d'Artieda i de Garcia, identificada la seua presència en diferents manuscrits i en les diverses impressions antigues, Rossich passa a oferir-nos un treball exhaustiu d'edició i d'anotació de les dues obres que són la base d'aquest estudi.

En aquest apartat (*Textos i anotació*, pp. 135-235), el treball de Rossich és primmirat i aporta i compila tota la informació de relleu que ha trobat sobre aquells escrits, a partir dels diferents materials que ha tingut al seu abast, amb una doble

anotació (textual i de context), que facilita la intel·lecció dels versos barrocs i mostra l'erudició que és necessària de vegades per aproximar-nos correctament al treball dels nostres autors del Sis-cents.

Per últim, el volum es tanca amb un apartat ben nodrit de *Referències bibliogràfiques* (pp. 237-253) i, encara, amb l'edició de diferents documents en apèndix (*Apèndixs*, pp. 255-279). Ací es pots trobar, en primer lloc, una composició atribuïda a Garcia, però que no és obra seua, segons Rossich; uns fragments d'un volum de Jaume Prades, sobre la genealogia dels Berga; un memorial del 1601, conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on Nicolau Berga demana títol de noblesa al rei; i un fragment dels *Linajes de Cataluña* (ms. 304 de la Biblioteca de Catalunya). Sempre amb la intenció de documentar les seues reflexions aportades més amunt.

Comptat i debatut, el treball de Rossich és una aportació molt interessant per tal de continuar recuperant la cultura del barroc català i, encara, pel tractament que fa a aquests dos panegírics, és una obra modèlica pel que respecta a l'edició de poesies del període, sempre complicades d'editar, tant per la presència de castellanismes com per les referències intertextuals i de fonts, que convé saber llegir i interpretar correctament. Si el jurat del *Joan Solà International Prize for Research into Catalan Philology* del 2018 va premiar aquest treball, no ho va fer sense fonaments, atés que és un resultat extraordinari de qui, al llarg de la seua trajectòria com a investigador, ho ha demostrat a bastament.